

POLIGRAFIA I WYDAWNICTWA	NORMA BRANŻOWA		BN-73
	Poligrafia		7401-01
	Podstawowe nazwy i określenia		
	Grupa katalogowa XVII 90		
Poligraphy Basic terminology and descriptions	Poligraphie Terminologie essentielle et définitions	Polygraphie Grundlagende Bezeichnungen und Begriffe	Полиграфия Основные названия и определения

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są podstawowe nazwy i określenia stosowane w poligrafii.

1.2. Zakres stosowania normy. Podane w normie nazwy i określenia należy stosować przy opracowywaniu norm oraz innych publikacji z dziedziny poligrafii i wydawnictwa.

2. TECHNIKI POLIGRAFICZNE

(2.1) poligrafia — dział techniki obejmujący procesy wytwarzania form drukowych, drukowanie oraz procesy wykończeniowe.

(2.2) mała poligrafia — dział techniki poligraficznej obejmujący sporządzanie form drukowych za pomocą procesów fotochemicznych i elektrograficznych, wykorzystujących maszyny drukujące do formatu B2 w celu szybkiego odtwarzania tekstów i rysunków.

(2.3) reprodukcja poligraficzna — technika odtwarzania lub przetwarzania pierwowzoru (oryginału reprodukcyjnego lub maszynopisu wydawniczego) w wielu egzemplarzach za pomocą technik poligraficznych.

(2.4) fotoreprodukcja poligraficzna — rodzaj reprodukcji poligraficznej, w której formy drukowe są wytwarzane przy wykorzystaniu fotografii reprodukcyjnej.

(2.5) fotografia reprodukcyjna — technika otrzymywania dla potrzeb poligrafii trwałych obrazów na halogenosrebrowych materiałach światłoczułych z oryginałów reprodukcyjnych.

(2.6) chemigrafia — dział techniki poligraficznej obejmujący wykonywanie metodami chemicznymi, fizycznymi lub mechanicznymi klisz rastrowych i kreskowych, stanowiących formy drukowe

lub ich elementy w technice drukowania wypukłego.

(2.7) zecerstwo — dział techniki poligraficznej obejmujący składanie i łamanie (formowanie) elementów materiału zecerskiego w kolumny o określonej treści i układzie graficznym, stanowiące formy drukowe lub ich elementy w technice drukowania wypukłego.

(2.8) stereotypia — dział techniki poligraficznej obejmujący wykonywanie wtórnych form drukowych lub ich elementów (stereotypów) do drukowania wypukłego, otrzymywanych z matryc form pierwotnych. Rozróżnia się stereotypy w postaci odlewów ze stopu drukarskiego, galwanostereotypów, stereotypów z tworzyw sztucznych oraz gumy.

(2.9) galwanotechnika poligraficzna — dział galwanotechniki obejmujący obróbkę powierzchni tworzyw (metali lub niemetali) w celu osadzania powłok przy wytwarzaniu form drukowych stosowanych w technikach poligraficznych.

(2.10) elektrografia — dział techniki obejmujący elektrostacyjne, elektromagnetyczne i elektrolityczne sposoby wytwarzania obrazów.

(2.11) elektrofotografia — dział elektrografii obejmujący wytwarzanie obrazów na materiałach, których właściwości elektryczne zmieniają się pod wpływem padającego na nie światła.

(2.12) kalkomania — dział techniki poligraficznej obejmujący wykonanie rysunku w wyniku drukowania offsetowego, litograficznego, sitodrukowego na specjalnym papierze oraz przeniesienie tego rysunku na odpowiednio przygotowane podłoże.

(2.13) kartografia — dział techniki poligraficznej obejmujący sporządzanie i drukowanie map.

Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Poligraficznego

Ustanowiona przez Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia Przemysłu Poligraficznego
dnia 31 grudnia 1973 r.

jako norma obowiązująca w zakresie opracowywania dokumentacji technicznej od dnia 1 lipca 1974 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 12/1974 poz. 34)

(2.14) **techniki drukowania** — metody drukowania określone wzajemnym położeniem elementów drukujących i niedrukujących na formie drukowej. Rozróżnia się techniki podstawowe i pochodne oraz dodatkowe.

(2.15) **technika drukowania wypukłego** — podstawowa technika drukowania z formy drukowej, w której elementy drukujące położone są wyżej od elementów niedrukujących. Farba pokrywa tylko miejsca wypukłe formy drukowej. Rozróżnia się pochodne techniki drukowania wypukłego: typografię, typooffset, fleksografię.

(2.16) **technika drukowania wklęsłego** — podstawowa technika drukowania z formy drukowej, w której elementy drukujące są niżej od elementów niedrukujących. Farba znajduje się w zagłębieniach formy drukowej.

(2.17) **technika drukowania płaskiego** — podstawowa technika drukowania z formy drukowej, w której elementy drukujące położone są praktycznie na tym samym poziomie. Farba pokrywa miejsca oleofilowe, zaś miejsca hydrofilowe nie przyjmują farby (zwilżają się roztworami wodnymi). Rozróżnia się pochodne techniki drukowania płaskiego: offset, litografię i światłodruk.

(2.18) **typografia** — technika pochodna drukowania wypukłego, w której elementy formy drukowej lub gotowe formy drukowe mogą zawierać skład zecerski, klisze, stereotypy lub ich kombinacje (formy mieszane) przystosowane do bezpośredniego drukowania płaskiego lub rotacyjnego farbami mazistymi.

(2.19) **typooffset** — technika pochodna drukowania wypukłego, w której elementy formy drukowej lub formę drukową stanowią klisze przystosowane do pośredniego drukowania rotacyjnego.

(2.20) **fleksografia** — technika pochodna drukowania wypukłego, w której formę drukową stanowią stereotypy o dużej elastyczności (przeważnie gumowe). Proces drukowania przebiega bezpośrednio, rotacyjnie, przy zastosowaniu płynnej farby (o małej lepkości).

(2.21) **offset** — technika pochodna drukowania płaskiego, w której formę drukową stanowią odpowiednio przygotowane płyty offsetowe przystosowane do rotacyjnego drukowania pośredniego.

(2.22) **litografia** — technika pochodna drukowania płaskiego, w której formę drukową stanowi odpowiednio przygotowana płyta lub kamień litograficzny przystosowane do drukowania bezpośredniego.

(2.23) **światłodruk** — technika pochodna drukowania płaskiego, w której formę drukową stanowi płyta z naniesioną, częściowo utwardzoną warstwą żelatyny. Miejsca utwardzone są hy-

drofobowe (oleofolowe), a nieutwardzone — hydrofilowe (oleofobowe). Proces drukowania przebiega bezpośrednio.

(2.24) **technika drukowania sitowego** — technika dodatkowa, w której formę drukową stanowi siatka z częściowo zakrytymi oczkami. Miejsca drukujące mają otwarte oczka siatki natomiast miejsca niedrukujące pozostają zakryte. Proces drukowania przebiega bezpośrednio.

(2.25) **sposób drukowania** — podział procesu drukowania w zależności od sposobu przenoszenia środka barwiącego z formy drukowej na zadrukowywane podłoże. Rozróżnia się sposób bezpośredni i pośredni.

(2.26) **drukowanie bezpośrednie** — sposób drukowania polegający na bezpośrednim przeniesieniu środka barwiącego z formy drukowej na zadrukowywane podłoże.

(2.27) **drukowanie pośrednie** — sposób drukowania polegający na przeniesieniu poprzez powierzchnię pośrednią środka barwiącego z formy drukowej na zadrukowywane podłoże.

(2.28) **rodzaj drukowania** — podział procesu drukowania w zależności od kształtu formy drukowej. Rozróżnia się drukowanie płaskie i rotacyjne.

(2.29) **drukowanie płaskie** — rodzaj drukowania z formy umocowanej na płaskiej powierzchni.

(2.30) **drukowanie rotacyjne** — rodzaj drukowania z zaokrąglonej formy drukowej.

(2.31) **odmiana drukowania** — podział procesu drukowania w zależności od kształtu zadrukowywanego podłoża. Rozróżnia się drukowanie arkuszowe i zwojowe.

(2.32) **drukowanie arkuszowe** — odmiana drukowania, w której zadrukowywane podłoże ma postać arkusza.

(2.33) **drukowanie zwojowe** — odmiana drukowania, w której zadrukowywane podłoże ma postać zwoju.

(2.34) **introligatorstwo** — dział techniki poligraficznej obejmujący procesy wykończeniowe arkuszy druku związane z ostatecznym uformowaniem produktu poligraficznego.

3. WYROBY I PÓLPRODUKTY

(3.1) **druk** — wyrób poligraficzny w postaci wydawnictw, akcydensów manipulacyjnych i opakowań z nadrukiem.

(3.2) **wydawnictwo** — wyrób poligraficzny wykonany w celu upowszechnienia zawartych w nim treści, mający postać książek, broszur, periody-

Punkt 2.16 uzupełnia się następująco: Rozróżnia się pochodne techniki drukowania wkłęsłego: wkłęsłodruk rastrowy (rotograwiura), wkłęsłodruk stalorytniczny.

(Biuletyn PKNiM nr 5/79 poz. 53)

ków, nut, map, katalogów, prospektów, reprodukcji dzieł sztuki itp.

(3.3) **wydawnictwo periodyczne (periodyk)** — wydawnictwo wydawane pod tym samym tytułem, w regularnych lub nieregularnych odstępach czasu i kolejno numerowane lub datowane.

(3.4) **wydawnictwo nieperiodyczne** — wydawnictwo wydane jednorazowo w całości lub w pewnych odstępach czasu w postaci oddzielnych tomów, których liczba jest na ogół z góry ustalona.

(3.5) **akcydens** — wyrób poligraficzny mający charakter użytkowy; różni się akcydensy manipulacyjne (np. formularze, banknoty, bilety, znaczki) oraz akcydensy informacyjne (np. cenniki, rozkłady jazdy, afisze, ulotki, plakaty, prospekty).

(3.6) **gazeta** — wydawnictwo periodyczne ukazujące się w odstępach czasu krótszych niż tydzień.

(3.7) **czasopismo** — wydawnictwo periodyczne ukazujące się nie częściej niż raz w tygodniu. Różni się czasopisma typu gazetowego (nieoprawione) i książkowego (oprawione).

(3.8) **książka** — wydawnictwo nieperiodyczne w postaci oprawionej, zawierające co najmniej 49 stron nie wliczając okładek.

(3.9) **broшура** — wydawnictwo nieperiodyczne w postaci oprawionej, zawierające nie więcej niż 48 stron nie wliczając okładek.

(3.10) **opakowanie z nadrukiem** — zadrukowany materiał w postaci prostej (np. arkusze, wstęga) lub uformowanej (np. pudełko) przeznaczony jako zewnętrzna ochrona przedmiotów przed uszkodzeniem lub ubytkiem oraz jako informacja o rodzaju przedmiotu.

(3.11) **forma kopiowa (montaż)** — przeźrocze negatywowe lub pozytywowe — lub ich zestaw — umocowane w zamierzonym układzie, trwałe, na wspólnym przeźroczystym podłożu (szkło, astra-lon, folia poliestrowa), przeznaczone do wykonania kopii fotochemicznej w styku z warstwą kopiową.

(3.12) **kopia fotochemiczna** — obraz otrzymany z formy kopiowej w wyniku procesu kopiowania oraz wywołania warstwy kopiowej, w celu uzyskania formy drukowej.

(3.13) **matryca** — forma z odwzorowanym kształtem rysunku, znaku lub składu przeznaczona do wykonania formy drukowej lub jej elementów, np. czcionek, wierszy, stereotypów.

(3.14) **forma drukowa** — układ elementów drukujących i niedrukujących przystosowanych do przenoszenia obrazu przy użyciu środków barwiących (farb) za zadrukowywane podłoże.

(3.15) **klisza** — forma drukowa lub jej element, w których miejsca niedrukujące są obniżone przez usunięcie części materiału metodą trawienia, grawerowania, rozpuszczania itp.

(3.16) **stereotyp** — wtórna forma drukowa lub jej element wykonane przez odwzorowanie matrycy otrzymanej z formy pierwotnej.

(3.17) **forma pierwotna** — forma drukowa przeznaczona bezpośrednio do drukowania lub do wykonania formy wtórnej.

(3.18) **forma wtórna** — forma drukowa otrzymana z formy pierwotnej.

(3.19) **forma zaokrąglona** — forma drukowa przystosowana do umocowania na cylindrze formowym lub stanowiąca cylinder formowy maszyny drukującej.

(3.20) **forma płaska** — forma drukowa przystosowana do umocowania na płaszczyźnie płyty formowej maszyny drukującej.

(3.21) **forma gięta** — forma drukowa wykonana w postaci płaskiej, przybierająca kształt cylindra formowego maszyny drukującej w trakcie jej umocowywania.

(3.22) **odbitka drukarska** — zadrukowany arkusz lub odcinek wstęgi podłoża równy obrotowi cylindra.

(3.23) **oprawa introligatorska** — postać wykończenia druku lub niezadrukowanego wytworu lub przetworu papierniczego polegająca na trwałym połączeniu kart wkładu z okładką.

4. MIERNIKI PRODUKCJI

(4.1) **mierniki produkcji** — jednostki umożliwiające określenie wielkości produkcji.

(4.2) **mierniki naturalne** — mierniki wyrażające wielkość produkcji w jednostkach naturalnych: sztukach, kilogramach, arkuszach, składkach, cm² itp.

(4.3) **mierniki umowne** — jednostki fizyczne wyrażające wielkość produkcji niejednorodnej w określonym wyrobie lub po sprowadzeniu do przeliczeniowej postaci, np. określonego formatu, jednego koloru, najprostszego wyrobu.

(4.4) **mierniki pracochłonności** — jednostki przeliczeniowe wyrażające wielkość produkcji w roboczogodzinach.

(4.5) **mierniki wartościowe** — jednostki określające wielkość produkcji wartością wyrażoną w jednostkach pieniężnych.

(4.6) **arkusz wydawniczy** — jednostka fizyczna objętości całego materiału zawartego w drukach, obejmująca:

a) 40 000 znaków liczonych z odstępami między wyrazami w tekstach, tablicach lub wzorach

odpowiadających powierzchniowo tej liczbie znaków lub

b) 700 wierszy poezji lub

c) 3 000 cm² powierzchni materiału ilustracyjnego.

(4.7) arkusz autorski — jednostka fizyczna odpowiadająca arkuszowi wydawniczemu obejmująca tylko materiał autorski.

(4.8) arkusz składu — jednostka fizyczna odpowiadająca arkuszowi wydawniczemu lub 16 kolumnom składu zecerskiego złożonym pismem 10/10 p. formatu $6 \times 8^{3/4}$ kw., bez uwzględnienia materiału ilustracyjnego, o różnym stopniu utrudnień (różnej pracochłonności).

(4.9) arkusz składu umowny (obliczeniowy) — jednostka umowna, odpowiadająca arkuszowi wydawniczemu lub 16 kolumnom składu zecerskiego złożonym pismem 10/10 p., formatu $6 \times 8^{3/4}$ kw., bez utrudnień (o najmniejszej pracochłonności).

(4.10) arkusz druku — jednostka fizyczna objętości druków oraz liczby form drukowych obejmująca dowolną liczbę kolumn (lub powierzchnię formy drukowej) mieszczących się po jednej stronie arkusza papieru formatu większego od B2, lecz nie większego od B1 lub ich połowie dwustronnie zadrukowanej bez względu na liczbę kolorów.

(4.11) arkusz druku umowny — jednostka umowna odpowiadająca arkuszowi druku formatu B1 zadrukowanemu jednostronnie lub formatu B2 zadrukowanemu dwustronnie z formy drukowej przygotowanej dla jednego koloru, bez utrudnień przy wykonaniu i przyrządzaniu (tj. prostego asortymentu).

(4.12) objętość egzemplarza druku — liczba arkuszy wydawniczych i arkuszy druku w danym egzemplarzu druku, np. wydawnictwie.

(4.13) odbitka drukarska — wg 3.22.

(4.14) koloroodbitka — jednostka umowna wielkości nakładu odpowiadająca odbitce drukarskiej w jednym kolorze.

(4.15) koloroodbitka umowna — koloroodbitka odpowiadająca umownemu arkuszowi druku, bez utrudnień.

(4.16) wysokość nakładu — ogólna liczba egzemplarzy tego samego druku.

(4.17) składka introligatorska — zadrukowany lub czysty arkusz papieru złożony jedno- lub wielokrotnie na określony format.

(4.18) składka introligatorska umowna — zadrukowany lub czysty arkusz papieru formatu B2, złożony trzykrotnie, bez utrudnień (prostego asortymentu).

(4.19) egzemplarz umowny oprawy zeszytowej — egzemplarz, zawierający 4 składki arkusza druku na papierze o gramaturze do 89 g/m² łączony bezszyciowo, w okładce.

(4.20) egzemplarz umowny oprawy miękkiej bezszyciowej — egzemplarz, zawierający 12 składek arkusza druku na papierze o gramaturze do 89 g/m² łączony bezszyciowo, w okładce.

(4.21) egzemplarz umowny oprawy miękkiej sztywnej niemi — egzemplarz, zawierający 17 składek arkusza druku na papierze o gramaturze do 89 g/m² znaczony niemi, w okładce.

(4.22) egzemplarz umowny oprawy twardej — egzemplarz, zawierający 20 składek arkusza druku na papierze o gramaturze do 89 g/m² łączony niemi, w okładce twardej jednorodnej.

(4.23) format — długość i szerokość egzemplarza druku.

(4.24) klisza chemigraficzna umowna — jednostka umowna wielkości produkcji chemigrafii, stanowiąca kliszę siatkową lub kredową o powierzchni 100 cm², liniaturze rastra 48 linii/cm, na cynku o grubości 1,75 mm.

(4.25) wolumen — pojedynczy egzemplarz książki lub broszury zawierający tom, kilka tomów lub część dzieła.

K O N I E C

Informacje dodatkowe

1. Skorowidz terminów

- akcydens (3.5)
- arkusz autorski (4.7)
  - a. druku (4.10)
  - a. druku umowny (4.11)
  - a. składu (4.8)
  - a. składu umowny (4.9)
  - a. wydawniczy (4.6)
- arkuszowe, drukowanie (2.32)
- bezpośrednie, drukowanie (2.26)
- broszura (3.9)
- chemigrafia (2.6)
- czasopismo (3.7)
- druk (3.1)
- drukarska, odbitka (3.22)
- drukowa, forma (3.14)
- drukowania, odmiana (2.31)
- drukowania, rodzaj (2.28)
- drukowania, sposób (2.25)
- drukowania, techniki (2.14)
- drukowanie arkuszowe (2.32)
- drukowanie bezpośrednie (2.26)
- drukowanie płaskie (2.29)
- drukowanie pośrednie (2.27)
- drukowanie rotacyjne (2.30)
- drukowanie zwojowe (2.33)
- elektrofotografia (2.11)
- elektrografia (2.10)
- egzemplarz umowny oprawy miękkiej bezszyciowej (4.20)
  - e. umowny oprawy miękkiej szytej niemi (4.21)
  - e. umowny oprawy twardej (4.22)
  - e. umowny oprawy zeszytowej (4.19)
- fleksografia (2.20)
- forma drukowa (3.14)
  - f. gięta (3.21)
  - f. kopiowa (montaż) (3.11)
  - f. pierwotna (3.17)
  - f. płaska (3.20)
  - f. wtórna (3.18)
  - f. zaokrąglona (3.19)
- format (4.23)
- fotocchemiczna, kopia (3.12)
- fotografia reprodukcyjna (2.5)
- fotoreprodukcja poligraficzna (2.4)
- galwanotechnika poligraficzna (2.9)
- gazeta (3.6)
- introligatorska, oprawa (3.23)
- introligatorstwo (2.34)
- kalkomania (2.12)
- kartografia (2.13)
- klisza (3.15)
  - k. chemigraficzna umowna (4.24)
- koloroodbitka (4.14)
  - k. umowna (4.15)
- kopia fotocchemiczna (3.12)
- książka (3.8)
- litografia (2.22)
- mała poligrafia (2.2)
- matryca (3.13)
- mierniki naturalne (4.2)
  - m. pracochłonności (4.4)
  - m. produkcji (4.1)
  - m. umowne (4.3)
  - m. wartościowe (4.5)
- nakładu, wysokość (4.16)
  - nieperiodyczne, wydawnictwo (3.4)
  - objętość egzemplarza druku (4.12)
  - odbitka drukarska (3.22)
  - odmiana drukowania (2.31)
  - offset (2.21)
  - opakowanie z nadrukiem (3.10)
  - oprawa introligatorska (3.23)
  - periodyczne, wydawnictwo (periodyk) (3.3)
  - płaskie, drukowanie (2.29)
  - płaskiego drukowania, technika (2.17)
  - poligrafia (2.1)
  - poligraficzna, fotoreprodukcja (2.4)
  - poligraficzna, galwanotechnika (2.9)
  - poligraficzna, reprodukcja (2.3)
  - pośrednie, drukowanie (2.27)
  - produkcji, mierniki (4.1)
  - reprodukcja poligraficzna (2.3)
  - reprodukcyjna, fotografia (2.5)
  - rodzaj drukowania (2.28)
  - rotacyjne, drukowanie (2.30)
  - sitowego drukowania, technika (2.24)
  - składka introligatorska (4.17)
    - s. introligatorska umowna (4.18)
  - sposób drukowania (2.25)
  - stereotyp (3.16)
  - stereotypia (2.8)
  - światłodruk (2.23)
  - technika drukowania wypukłego (2.15)
    - t. drukowania płaskiego (2.17)
    - t. drukowania sitowego (2.24)
    - t. drukowania wklęsłego (2.16)
  - techniki drukowania (2.14)
  - typografia (2.18)
  - typooffset (2.19)
  - wklęsłego drukowania, technika (2.16)
  - wolumen (4.25)
  - wydawnictwo (3.2)
    - w. nieperiodyczne (3.4)
    - w. periodyczne (periodyk) (3.3)
  - wypukłego drukowania, technika (2.15)
  - wysokość nakładu (4.16)
  - zecerstwo (2.7)
  - zwojowe, drukowanie (2.33)

2. Ustanowione normy z zakresu terminologii poligraficznej

- BN-71/7401-02 Jednostki wielkości typograficznych. Nazwy i określenia
- BN-71/7401-03 Materiały i procesy wydawnicze. Nazwy i określenia
- BN-71/7401-04 Technika drukowania wypukłego. Zecerstwo. Nazwy i określenia
- BN-74/7101-05 Technika drukowania wypukłego. Stereotypia. Nazwy i określenia
- BN-73/7401-07 Podstawowe techniki drukowania. Wykonanie formy kopiowej. Nazwy i określenia
- BN-72/7401-09 Technika drukowania wklęsłego. Wykonanie formy drukowej. Nazwy i określenia
- BN-72/7401-10 Technika drukowania płaskiego. Wykonanie formy drukowej. Nazwy i określenia
- BN-73/7401-11 Podstawowe techniki drukowania. Drukowanie. Nazwy i określenia
- BN-73/7401-12 Galwanotechnika poligraficzna. Nazwy i określenia
- BN-73/7401-13 Introligatorstwo przemysłowe. Nazwy i określenia

[Faint, illegible text on the left side of the page]

[Faint, illegible text on the right side of the page]